

Ilustrirani Glasnik

Letno stane 12 K (ena številka 30 vin.), za Nemčijo 14 K, za druge države in Ameriko 16 K. — Slike in dopisi se pošiljajo uredništvu „Ilustr. Glasnika“ v Ljubljani (Katol. Tiskarna), naročnina, reklamacije in inserati na upravištvu.

Izhaja ob četrtnih 7. februarja 1918

Z bojišča pri Volčah na Goriškem.

1. Župna cerkev v Volčah. — 2. Obisk v italijanskem jarku na Kolovratu. — 3. Vhod v italijanski jarek na Kolovratu; ob vhodu padli italijanski vojak-stražnik. — 4. Italijansko poveljstvo na Kolovratu. — 5. Cerkvica pri italijanski vojaški bolnišnici v dolini Kamence pri Volčah, koje oltarju je za podstavek lepa marmornata prižnica iz cerkve v Volčah.

Modrijan na podstrešju.

Dnevnik srečnega človeka. — Francoski spisal Emil Souvestre.

V. poglavje.

Vsak po svoje.

27. maj — nedelja. — Kakor se zdi, imajo glavna mesta na sebi to posebnost, da ob dnevih počitka vse iz njih beži. Kakor ptički, ki dobe prostost, zapuste ljudje svoje kamenite kletke in zbeže veseli na

deželo. Kakor za tekmo iščejo zelenega prostora, da bi sedli, in sence kakega grma, da bi jih varovala; vse nabira majniške cvetlice in leta okoli po polju; pozabljeno je mesto do večera, ko se vračajo domov z okrašenimi klobuki in srci, polnimi lepih spominov; naslednjega dne je zopet vse vpreženo v jarem dela.

To hrepenenje po deželi je v Parizu posebno vredno da se omeni. Bržko se pričnejo lepi dnevi, pričakujejo uradniki, meščani in obrtniki nestrpnno vsake ne-

delje, da bi za par ur uživali veselje na deželi; od predmestnih kramarskih trgovin in točilnic potujejo še dve milj naprej, v upanju, da bodo zagledali njivo, na kateri raste prava pesa. Družinski oče poučuje svojega sina, kaže mu žito, ki nima tiste oblike kot žemlje, kaže mu zelje še »v divjem stanju«. Bog ve, koliko spoznanj, odkritij in dogodkov tu nastane!

Nočem govoriti o onih nestalnih prebivalcih, ki so prispeli iz vseh krajev sveta in ki smatrajo naš francoski Babylon le

za karavansko postajo Evrope; — nečem razpravljati o oni množici mislecev, umetnikov in obrtnikov, ki so kakor Homerjev junak dospeli v domovino svojega duha, potem ko so videli »narode mnoge in mesta«; temveč govoriti hočem o stalnem, štedljivem Parižanu, ki živi v svojem nadstropju, kakor korala na pečini, dalje o onem vabljenem ostanku lahkovernosti, počasnosti in dobrodušnosti preteklih stoletij!

Pariz ima namreč to posebnost, da živi v njem vsaj dvajset vrst ljudi, ki so si po šegi in značaju popolnoma različni. Poleg ciganov, ki se pečajo s trgovino in umetnostjo in ki premerijo po vrsti vse stopnje sreče ali naključja, živi še miro-

živim sam zase v svoji samotni, vendar svojih misli ne morem obvarovati pred boji. Oddaleč zasledujem z njimi vse dogodke, pa naj sem srečen ali v skrbeh; svoj delež imam pri ženitninah in pogrebih! Kako se ne bi zanimal za te stvari oni, ki opazuje in preiskuje! Le nevednost nas odtuji javnemu življenju; celo samoljubje tega ne zmore.

Med svojimi premišljevanji sem si osnažil čevlje in okraščil suknič; slednjič je prišel oni slovesni trenutek, ko se vprašamo, kakor Bog po stvarjenju sveta, »ali je vse dobro«.

Velik sklep mi je ravnokar izpremenil moj dnevni red: včeraj zvečer sem izvedel z lepakov, da bodo obhajali slav-

ljudem vcepila zemljepisna lega, razne uredbe in politična sila. Lacedemonci so zatrli za nekaj časa lakomnost s tem, da so kovali bronaste novce, ki so bili pretežki in preobsežni, da bi se mogli preveč kupičiti.

V vozu sem sedel poleg dveh sester, ki sta že prekoračili mladostna leta in sta spadali v razred v sobi sedečih in mirnih Parižanov, katere sem že gori omenjal. Nekaj prijaznosti, ki se spodobijo napram sosedu, je zadostovalo, da sem si pridobil njiju zaupanje; v malo minutah sem poznal vse nju življenje. To sta bili namreč dve ubožni ženki, ki sta že od petnajstega leta naprej siroti in sta od tedaj živeli, kakor delavke sploh, ob varčnosti in pomanjkanju. Dvajset do trideset let sta izdelovali ovratnice za eno in isto hišo, videli sta, kako je deset gospodarjev eden za drugim obogatelo, ne da bi se njima usoda kaj izboljšala. Še vedno stanujeta v isti sobi na koncu ene izmed slepih ulic ob cesti St. Denis. Zrak in solnce sta tamkaj nepoznana. Pred svitom dneva pričneta svoje delo ter ga nadaljujeta do noči. Vidita, kako minevajo leta, ne da bi se v njihovem življenju pojavil kak drug dogodek, kakor nedeljska sv. maša, izprehod ali bolezen.

Mlajša teh čislanih delavk je stara štirideset let in je poslušna svoji sestri sedaj ravnotako, kakor takrat, ko je bila še popolnoma majhna. Starejša jo čuva, skrbi zanjo ter jo kara z materno nežnostjo. Izprva se človek smeji, nato pa ne more zatajiti, da je nekaj ganljivega na obeh dekletih s sivimi lasmi, katerih ena se ni mogla odvaditi ubogljivosti in druga ne gospodovanju. — Na potu jima je bilo vse novo.

Nismo še prispeli v Clamart, pa sta že vsi veseli vzklikali, da ne bi nikdar mislili, da je svet tako velik!

Prvikrat si upata na železnico in mislimo si lahko njih usuplost, strah in junaški sklep! Vse jih očara!

Sestri se imenujeta Franciška in Magdalena; njiju današnje potovanje je drzen pohod, ki nima primere v njiju življenju. Bolezen časa ju je prevzela. Včeraj je Magdalena izprožila misel o izletu — in Franciška jo je takoj vzprejela. Bilo bi morda bolje, ne vdati se izkušnjavam mlajše sestre; pa »vsaj se uganjajo neumnosti v vseh dobah življenja,« kakor je modro pripomnila Franciška. Kar se tiče Magdalene, ji ni prav nič žal; ona je hišna neugnanka.

Treba si je vendar privoščiti zabave, pravi, vsaj samo enkrat živimo.

In starejša sestra se smehlja temu epikurejskemu stavku. Očividno nameravata obe postati samostojni.

Končno bi bilo pa škoda, ko bi kesanje motilo njiju veselje! Tako odkritosrčno, tako nesebično je! Pogled na drevesa, ki se zde da brze na obeh straneh pota, povzročata pri njih izraze začudenja. Ko smo srečali vlak, ki je s hruščem in hitrostjo bliska drvel mimo v nasprotni smeri, sta zaprli oči in strahu vzkliknili; vendar je že vse izginilo! Odprli sta oči, se pomirili, strmeli! Magdalena trdi, da so že te predstave vredne denarja, in Franciška bi ji pritrdila, ako ne bi nekoliko s strahom mislila na izgubo, s katero bo tak izdatek olajšal njeno blagajno. Teh petindvajset srebrnih grošev, ki jih bosta potrošili na enem samem izletu, sta prihranili pri delu celega tedna.

Gibanje in menjavanje predmetov jo vendar kmalu premoti. Tu je lep most sredi čudovite pokrajine: na desni Pariz

Člani avstrijsko-ogrske mirovne delegacije v Brestu Litovskem. 1. Korvetni kapitan Wulff, 2. grof Czaki, 3. grof Rex, 4. major Glaise, 5. leg. svetnik baron Gautsch, 6. podpolkovnik Pokorny, 7. baron Mirbach, 8. grof Mensdorff.

Delegati v Brestu Litovskem, ki so se 7. januarja udeležili slavnostne službe božje v trdnjavski cerkvi: 1. princ Leopold Bavarski, 2. grof Černin, 3. nem. general Hoffmann, znan radi zažuganja ruskim delegatom, 4. fml. Čičerič, 5. grof Mensdorff.

ljubni rod nastanjenih rentirjev in delavcev. Njihovo bivanje je podobno uri, katere kazalec pokaže v gotovem redu vedno iste ure. Velika mesta so v tem podobna morju; vihar razvname le površje; če pa stopamo v globino, pridemo v prostor, kamor ne prodereta ne nemir, ne hrup.

Jaz za svojo osebo stojim na meji tega prostora, ne da bi pravzaprav v njem prebival. Stojim izven zunanega vrvenja in

nost v Sevres in da bo tovarna porcelana občinstvu odprta. Ker me je danes zjutraj tudi lepo nebo izpeljalo v skušnjava, sem se naenkrat odločil, da pojdem tja.

Ko sem prispel do kolodvora na levem obrežju, sem opazil prerivajočo se množico, ki se je trudila, da ne bi prišla prepozno. Poleg mnogo drugih imajo železnice to prednost, da navajajo Francoza k točnosti. Koliko velikih lastnosti je pač

s svojimi velikimi stavbami, ki sečejo oblake ali se bleste v solncu; na levi Meudon s svojimi vilami, gaji, vinogradi in kraljevim gradom. Obe šivilji hodita od okna do okna in vzklikata medtem začudenja. Sopotniki se smeje temu otroškemu strmenju; jaz sem ginjen, ker vidim v tem dokaz za dolgočasno enolično življenje v zaprti sobi; to sta ujetnici dela, ki sta našli za nekaj ur zopet svetlobo in prostost.

Vlak se končno ustavi in vsi izstopimo. Sestrarna pokažem stezo, ki vodi med železnico in vrtovi v Sevres; onidve sta odšli, jaz pa grem, da poizvem, kdaj gre vlak nazaj. Kmalu ju najdem pri prvi čuvajnici, kjer sta obstali pred malim vrtom čuvaja; obe sta se že poglobili v zabavo z uradnikom, ki prekopava gredice in dela v njih brazde za semena cvetlic. Ta jima pripoveduje, da je sedaj čas, ko se plevel najboljše iztrebi, ko se vsajajo sadike in šibje, ko se sejejo enoletne rastline in se uničujejo pri vrtnicah listne uši. Magdalena ima na okrajku svojega okna dve leseni škatli, v katerih si je mogla privzgojiti, vsled pomanjkanja solnca in zraka, le krešo; a ona je prepričana, da ji bo sedaj, ko je poučena, vse uspelo. Končno ji podari čuvaj, ki seje resedo, ostanek semen,

Poslopje v Brestu Litovskem, v katerem se vrše mirovna pogajanja.

ki jih ni mogel porabiti. Staro dekle gre naprej in prične z ozirom na bodoče cvetlice sanjati, kako ji bodo uspevale rože v njenih lončkih.

Ko sem dospel v akacijev gozdič, kjer se obhaja veselica, sta mi izginili znanki izpred oči. Sam naglo prehodim razstavo stojnic, ki se vrsté nepretrgoma. Tu vidim vrhovodce, tam viteške igre in stališča za lokostrelce. Navdušenje, ki vlada pri slavnostih v naravi, me je vedno prevzelo. Po salonih so ljudje mrzli, resni, često dolgočasni; večina, ki tjakaj zahajajo, jih hodi iz navade ali vsled družabnih dolžnosti; pri prazničnih shodih na vasi pa se snidejo nasprotno oni udeleženci, ki jih pripelje tjakaj upanje na zabavo. Tam so povabljeni pravzaprav prisiljeni, tu so prostovoljci veselja. In kakšna radovoljnost je pri tem veselju!

Brez dvoma so te zabave večkrat robate; manjka jim nežnosti in idealnosti, a so vsaj odkritosrčne. Ah! Ko bi vendar mogli ohraniti tem zabavam njihovo veselo živahnost ter jim priliti čuvstva, ki bi bilo malo manj prostaško! Prejšnje čase je vtisnila vera slovesnostim v naravi svoj veliki značaj; očiščevala je zabavo, ne da bi ji vzela njeno prostodušnost!

Ob tisti uri so se odprla občinstvu

vrata tvornice porcelana in muzeja terra cotta; v prvi dvorani sem zopet zagledal Frančiško in Magdaleno. Ko se nahajata sredi te kraljevske krasote, se prevzeti komaj upata vstopiti; rahlo stopata, kakor v cerkvi.

Pri kralju smo, pravi starejša sestra, ki vedno pozabi, da ga Francija nima več.

Spodbudim jih, naj gresta naprej; jaz stopam pred njima in odločita se, da gresta za menoj.

govo rabo. Kakor domače živali, sta tudi onidve važna potreba v njegovem življenju: tudi med njima in nami obstojajo ožje vezi. Kamen in kovine zahtevajo, da jih dolgo obdelujemo, ustavljajo se našemu neposrednemu vplivu in pripadajo bolj družbam nego človeku; nasprotno pa sta les in zemlja orodje za posameznega človeka, ki se hoče prehraniti ali varovati.

Zato se mi zdi brez dvoma zbirka, ki jo opazujem, tako mikavna. Te posode,

Glavna cesta skozi Brest Litovsk.

Glavni kolodvor v Brestu Litovskem.

Koliko čuda je nakopičenega v tej zbirki, kjer vidimo glino v vseh oblikah, okrašeno z vsemi barvami, spojeno z vsemi snovmi.

Zemlja in les sta prvi snovi, ki jih je začel človek obdelovati; zdi se, da sta onidve prav posebno določeni za nje-

ki jim je dal divjak tako okorno obliko, mi razkrivajo del njegovih navad; vijugaste zavite vaze, ki jih je zgnedel Indijec, so priča propale kulture, v kateri vlada še mrak, nekdanj lesketajočega se solnca; vrči, preobloženi z arabeskami, predstavljajo arabsko domišljijo, ki jo je ohranila

v grobih obrisih španska nevednost. Tu najdemo odtis vsake rase, vsake dežele, vsake dobe.

Zdi se, da se moji spremljevalki malo zanimata za te zgodovinske primere; z lahkovernim občudovanjem, ki niti ne preizkuša, niti ne razmišlja, občudujeta vsako stvar. Magdalena bere napise, ki stoje pod vsakim delom, in njena sestra ji odgovarja z vzkliki presenečanja.

Dospeli smo na malo dvorišče, kamor so bili zmetali črepinje nekaterih ubitih skled. Frančiška opazi skoro celo, poslikano tace ter jo pobere; imela jo bo za spomin na obisk, ki ga je ravnokar napravila; v prihodnje bo imela pri svojem gospodarstvu vzorec Sevres porcelana, ki se izdeluje le za kralje. Nočem ju razočarati s pojasnilom, da lahko vsakdo kupi tvornične izdelke in da je bila njena taca, preden so jo zavrgli, enaka onim, ki so naprodaj v izložbah za pet srebrnih grošev.

Medtem ko zapuščamo tvornico, me povabita sestri, ki sta me s prostodušnostjo dobrih src popolnoma pridobili zase, naj se udeležim obeda, ki sta ga prinesli

spominja tega, kar je občutila, kakor pa tega, kar je videla. Med pripovedovanjem se je »miza že pokrila«; posedli smo ob vznožju drevesa. Pod nami se vije dolina Sevres, katere stolpaste hiše se naslanjajo na vrtove in kamnolome po višinah; na drugi strani se razprostira park St. Cloud s svojimi krasovitimi gaji, ki jih križajo livade; nad vsem tem se boči nebo, kakor neizmerno morje, v katerem plavajo oblaki. Opazujem to lepo naravo in poslušam dobre, stare sosede; občudujem in se udeležujem; čas mine nalahno, ne da bi opazil.

Končno zajde solnce; treba je misliti na povratek. Frančiška in Magdalena pospravljata ostanke, jaz pa se napotim v tvornico, da poižvem, koliko je ura.

Veselica se je še bolj poživila; grom pozaven orkestra zabobni izpod akacij; da bi si ogledal okolico, pozabim za nekaj trenutkov, kaj je moj namen; vendar, obljubil sem sestrama, da jih popeljem na postajo Bellevue in vlak mora kmalu priti; naglo jo uberem po stezi, ki vodi k orehoma.

Preden pridem na mesto, začujem

nesrečni deklici znesek, namenjen za vožnjo, vrnem se k Frančiški in Magdaleni ter jima izporočim, da jo udarimo skupaj proti domu...

Ravnokar sem jih privedel domov; zapustil sem jih omotene od izleta; spomin nanj jih bo še dolgo osrečeval.

Danes zjutraj sem se še pritoževal nad nezatno, veselja prazno usodo; sedaj razumem, da je Bog določil nadomestila za vse preizkušnje. Kdor se redko zabava, temu nudi najnezatnejše veselje nedopovedljiv okus. Užitek tiči v tem, kar čutimo, in otopeli ljudje ne čutijo več; prenasičenje je odvzelo tek njihovem duhu, sredi veselja se jim zdeha, siromaku pa zadostuje kapljica veselja.

Ah! Vse bi rad prepričal o tem; bogataše, da se ne bi prevzeli, in revne, da bi potrpeli!

Magdalena in Frančiška, ki nimata ničesar drugega kot pogum, vdanost in dobro srce, molita za obupane, ki sami sebe zapuščajo, za nesrečne, ki zavidajo in sovražijo, za brezsrčne, ki uživajo in nimajo usmiljenja.

Ruski (Ukrajinski) delegatje v Brestu Litovskem.

s seboj. Začetkoma se opravičujem, a silili sta vame tako dobrodušno, da sem se v zadregi nazadnje vendarle vdal.

Izbrati si moramo le ugoden prostor. Popeljem jih na višino in tam najdemo z marjeticami okrašeno trato v senci dveh orehov.

Magdalena je vsled veselja vsa iz sebe. Celo svoje življenje je sanjala o obedu v zeleni naravi. Medtem ko pomaga svoji sestri jemati priprave iz košare, mi pripoveduje o vseh izletih na kmete, ki jih je zasnovala in ne izpeljala. Mladost Frančiške pa je potekla nasprotno v Montmorency. Preden je postala sirota, se je večkrat vrnila k svoji dojlji. Kar občuti njena sestra kot novost, to vzbuja pri njej spomine. Pripoveduje o trgatvah, kamor so jo sorodniki vzeli s seboj; o izprehodih na oslu matere Luret; da je šel osel na desno, so mogli doseči le s tem, da so ga sunili v levo stran; pripoveduje, kako so nabirali češnje in se vozili po jezeru v čolnu.

Vsa ljubkost, vsa svežost otroških let tiči še v teh spominih. Frančiška se bolj

glasove na drugi strani meje; Magdalena in Frančiška govorita z ubogo deklico; njena obleka je ožgana, roke začrnele in obraz zavil v krvave cunje. Izvem, da je to ena izmed mladih delavk, ki so zaposlene v više ležeči tvornici za strelivo. Pred nekaj dnevi se je strelivo vžgalo; mati in starejša sestra mlade deklice sta se ponesrečili, ona pa je, kakor čudežno, ušla in je sedaj brez vse pomoči. Vse to pripoveduje z medlo vdanostjo onih, ki vedno trpe. Sestri sta ganjeni; vidim, kako se popolnoma tiho posvetujeta, kako privleče potem Frančiška iz majhne svilnate denarnice deset srebrnih grošev, ki so ji preostali in jih da ubogi deklici.

Požurim se, da bi prišel na drugo stran meje; vendar preden dospem na konec, že srečam priletne sestri, ki mi kličeta nasproti, da se ne bosta peljali z železnico, temveč da se bosta vrnili peš!

Sedaj izprevidim, da je dobila prosilka ravnokar popotni denar in da sestri zato morata iti — peš!

Dobrotnost je ravnokar nalezljiva kakor slabost, brž hitim in izročim po-

Vtisi z dopusta 1917.

»Dragi! Prihodnjo soboto pridem z večernim vlakom. Prosim, pričakuj me na kolodvoru.« —

Tako je napovedal obisk prijatelj. Več let se že nisva videla in umevno je, da sem se veselil zopetnega sestanka. Ni pisal iz domačih gorã, ne, karta je prišla iz strelskega jarka, v katerem čepi fant že par let. Dobil je dopust in se gotovo veselil zopetnega življenja v zaledju.

Po dokončanem obletavanju za potrebščinami, kakršnim je tekem svetovne vojne večalimanj izpostavljen vsak samec, sem se napotil dotični večer na postajo. Vlak je dospel — naravno — s precejšnjo zamudo, toda dospel je in med izstopajočim občinstvom sem opazil i svojega pričakovanca: obnošena obleka, težki okovani čevlji, utrujeno-trd vojaški obraz in na prsih — hrabrostni znak. Hm, par let vojne!...

»Ti, koliko pa je ura, da je vse tako temno?« — je bilo prvo vprašanje.

»Oprosti, zmanjkuje premoga. Se boš že razgledal!«

Ker sem opazil, da je od vožnje precej izdelan, zato sem ga po najkrajši poti zvedil do svojega stanovanja. Zdi se mi, da bi on rad še poprej kam »krenil«, a mu nisem dal povoda. Doma sem mu pripravil za silo nekako posteljo, katere se je tudi takoj poslužil. Da bi mi pa na tihem ne očital negostoljubnosti, sem pristavil samovar in prižgal.

»Za spaka, kaj pališ? Smrdi!« je dejal in privzdignil glavo.

»Bencin; špirta ni že par let,« sem se opravičeval ter vmešaval razna vprašanja, da mu tako preženem smrad iz misli.

»Na, pij!«

»Dragi moj — kaj si skuhal,« je vprašal začuden in tlesknil z jezikom.

»Tavžentrože. Oprosti, zaenkrat ni čaja več na razpolago,« sem odvrnil in lezel v posteljo, voščivši mu še lahko noč.

Vstala sva še dokaj zgodaj. Ker sem vedel za njegovo nekdanjo navado, sem predlagal kratek sprehod po Tivoliju in potem na zajtrk pod Rožnik. Bil je očitno zadovoljen z mojim predlogom.

Za zajtrk — isti prostori, isti sedeži kot nekoč — mu je bil brez vprašanja serviran — čaj. Malo začudil se je, a rekel

ni ničesar. Poznalo pa se mu je na obrazu, da se je nečesa spomnil... Da mu pa sedanost ne bo pregrenka, sem potegnul iz tolvnika dvoje papirčkov, v koja sem zavil sladkorni prah, kakršnega nam je razdelila vseskrbna aprovizacija. Tudi za prigrizek sem poskrbel ter izvlekel iz suknje tudi čedno zaviti vojni kruh ter ga po bratovski prerezal na dvoje.

Ni hvalil, ne grajal; le ko je izpil, je potlačil roke v žep in zamišljeno dejal:

»Moj dragi, ali se spominjaš — kje so časi! — ko sva tolikrat tukoj sedela... bela kava — za dva porcijona, čokolada — na mleku, in tisti fini beli kruhek — v čast in slavo — in kolikor si ga hotel?«

»— in poceni!« sem dodal in hitro zaklical: plačam! ker mu nisem hotel vzbujati prelepih spominov...

Lani mehko, južno vreme — letos bela odeja! In na te pobeljene gričke sva se povzpela, da i tako obnoviva nekdanje najine sprehode. Šla sva povečini molče.

Le človek, ki prekine svojo prisotnost v kakem kraju, opazi najprej spremembo. Tako tudi moj prijatelj, ki me je opozoril, da prav nič sprehajalcev ni po teh vendar vedno priljubljenih šetališčih.

In res — celo pot nisva srečala žive duše...

Kakor je bil zajtrk prilagoden razmeram, tako je bil tudi obed in tem primerna večerja. Bil sem že mnenja, da mu preskrbim kaj boljše, kakor imam sicer običajno jaz, toda čemu — sem si mislil, prvič ostane prijatelj več dni — prišlo bi predrago, drugič pa — čemu ga varati o resničnih razmerah? Naj ve, kakor je!

Veliko sva hodila ta dan, skoro do utrujenosti. Zato se je prav prileglo zvečer, ko sva sedla v kavarni k časopisom, kar že dolgo ni bilo usojeno mojemu znanu.

Pa ni čital s posebno pozornostjo. Mnogo je bilo gostov, svetlih gumbov in lesketajočih se draguljev. Nепrestano je pogledoval preko časopisa po družbah — gladko počesanih in spočitih obrazih.

»Božme, prijatelj,« je pošepnil, »to je pa nekaj! Glej na ono mizo tam, to tukaj, to — najprej bela kava s keksi, potem liker s piškoti, nato črna kava in zdaj vino, šampanjec ali kaj!«

Z mračnim čelom je motril tudi omizje poleg naju, odkoder mu je posebno lepo duhtel dim najfinejših cigaret, ki so ga izpuhtevale dražestne gospodične...

Glede tobaka sem ga že naprej poučil, zato mu ni šlo v glavo, kako je mogoče, da »nežni« spol kar svojpot naprej kadi, medtem ko marsikdo — nič ne dobi. Povedal sem mu, da so predvsem drugačni časi, treba daljše prakse itd. ter da danes igra protekcija veliko vlogo.

Da pa ne bo moj prijatelj prav brez dima, sem se skušal po možnosti preskrbeti ter mu razodel tajnost, da se dobi to zelišče v »trafikah«, kjer se prodaja — kruh itd. — Ponudil sem mu »dramo«, in zdaj je šele opazil, da ni kot nekoč vžigalic na mizi. Prižgal je ob mojo.

Ko pravkar udobno izpuhti prvi dim, stopi k njemu neki gost, ki se nemo skloni s cigareto v ustih do njegove, prižge in pravtako nemo tudi odide.

»Pa da bi vsaj hvala rekel!«

Pojasnil sem mu, da ima ta gospod tako navado: ko hoče kaditi, gre po dvorani, če kdo kadi, prižge pri dotičnem, če ne, spravi svalčico zopet v žep. Nereditko se tudi vidi družba ob peči, ki čaka kot dečki na velikonočno soboto blagoslovljenega ognja pred cerkvijo. —

Ker sem moral v službo, je bil naslednji dan moj prijatelj sam. Slučajno

sva se sešla šele zvečer in se napotila v moje stanovanje. Vstopivši je zagnal zavitek na posteljo in sedel na moj kovčeg. Ko ga vprašam, kaj nosi, reče zagonetno:

»Jabolka v starih cenah!«

Da sem dobil pojem, sem razvil in vprašal: »Kako misliš?«

»Beril Na zadnji strani!«

Ne spodobi se, da bi človeka, ki je prišel s takim veseljem na dopust in — razvedrilo, zadrževal v svoji sobici — mimogrede omenjeno: mrzli — zato sem svetoval, da kam »stopiva«.

Tam pod našim mogočnim gradom stoji še vedno najina nekdanja gostilnica, v njej stari, gostobesedni krčmar. In ker je bilo vse kakor svojčas, je postal pri-

Za časa premirja tekem mirovni^h pogajanj se je razvila med našimi in ruskimi vojaki živahna kupčija, ozir. zamenjava blaga za živež. Kakor v zaledju: blago za blago...

Pogledam, bil je »Domoljub« pred vojsko, in tam je stalo: »Tržne cene z dne 17. dec.: Pšenica 25, rž 21, ajda 18 50, proso 15, ječmen 16, fižol 20 vin. kg — — In za te-le jabolčka - pobirančke sem dal pa dve kroni šestdeset!« je dostavil z obupnim glasom. — Res, neprijetno!

jatelj dobre volje. Naročil si je tudi kranjsko klobaso, ki jo je seve tudi pohvalil, posebno ker mu je dala gostilničarka kos vojnega kruha, s pripombo, da dá »od svojega«.

Ker sem ga videl tako dobro razpoloženega, mi je bilo kar težko, ga opo-

zoriti, da bo treba zapustiti lokal, ker je ura že deset.

»Pusti, bom jaz plačal!«

Nisem si pustil dvakrat reči. Smejal bi se mu pa skoro, ko je ob računu okamenelo držal napol odprto denarnico. Cena mu ni šla skup: pol litra 3, klobasa 3, kruh 16... Vzkliknil je:

»Bogme, včasih bi to stalo kvečjem petdeset soldov!« —

Franc Podboršek

iz Dobrave pri Črnučah, padel v bojih dne 18. novembra 1917 v Gallii, okraj Asiago, na Italijanskem.

Na svidenje nad zvezdami!

Martin Kovač

iz Šmartna v Rožni dolini, po dveletnem vojnem službovanju padel za domovino 10. okt. 1917. — Blag in vzgleden mladenič — naj ti bo delež pri Bogu!

Ivan Lotrič

iz Lipnice pri Kropi, služil pri lovskem bataljonu, padel 1. oktobra 1917 na tirolskem bojišču, gora Campigiolito - Asiago.

Kjer bivaš sedaj, uživaj blaženi raj!

Ignacij Ilovnik

iz Sel pri Slov. Gradcu, padel na laškem bojišču dne 25. maja 1916.

Dragi brat, počivaj v miru, blag ti spomin!

in preračunaval njih cene. Izrazil se je, da so te stvarce le za one, ki ne kopljejo strelskih jarkov. Mislim, da je zadel. —

Ker je svojčas rad zahajal tudi v gledališče, sem mu moral tudi tozadevno postreči. A ker ta stroka pri nas že štiri leta spi, je bilo treba seči po surogatu; zato sem ga zvečer peljal pred »Kino«, da tako zadosti svoji želji po umetnosti.

Pri »predstavi« je bil še nekako zadovoljen — zame dve uri trpinčenja — a kdo bi se ne žrtvoval za prijatelja! Ko sva po končanem »užitku« stala pred poslopjem »ki tako nese« — kakor se je izrazil — ter motrila odhajajoče obiskovalce, se je nemalo čudil, kako li si morejo gotovi krogi, ki sicer tako radi stokajo o bremenih, posebno še nedorasla mladina, »privoščiti« to vsekakor ne prečno zabavo.

Je imel sicer prav, a tudi v tem tiči gotova — tajnost. —

Tako je preteklet teden in približala se je sobota — dan tobaka. Spomnil sem se, da sva pokadila vso »zalogo«, zato sem ga opozoril že navsezgodaj, da bo treba — v vrsto...

Nerad se je sicer vzdignil z gorkega ležišča, a moč želje po tobaku je bila silnejša, zato se je le vzdignil in sopihaje napravil. Bila je še skoro tema, vendar sva našla pred bližnjo tobakarno že precejšnje število častilcev tobačnega listja, ki so se vsled silnega mraza cepetaje privali pred zaprtimi vrati, in komaj čakali, da bodo skoro položili novo svoto na oltar potrebne domovine.

Slučajno je šlo nekaj vojakov mimo. Nekdo teh stopi zdajci iz vrste, zapiči pogled v tla, brcne z nogo, se naposled sklone in pobere, a koj zopet zažene vstran. Revez se je zmotil: mislil je, da je — čik. Mimoidoči mesarski vajenec se porogljivo zakrohoče ter istočasno zapali krasno »princezas«...

»Smrkolin!« sikne moj prijatelj, očitno vzlovoljen, da se upa tak pobalin še norčevati iz starega... Ni vedel, da temu danes ne manjka ničesar ter da dandanes — žalibog — kadi celo pet-, šestletna mladina, in kar je še žalostnejše: ob vednosti svojih staršev!

Opoldan je izjavil, ko sem ga vprašal po uspehu, da ni bilo vredno stati poldrugo uro za pet »ogrskih«. —

Prišla je zopet nedelja in z njo tudi konec dopusta.

»Vem, da ti je težko,« sem dejal, ko sem ga spremil na kolodvor, »toda upam, da se skoro zopet vrneš.«

»Vedel sem, da bogzna kako imenitno se nimate, da ste pa v taki mizeriji,« je pristavil odkritosrčno, »— vi, podgane v zaledju — si pa nisem predstavljal. Veruj mi, da mi je ljubša moja vloga krta na bojišču. Hvala ti sicer za družbo; privoščim vam pa več in boljšega kruha, več in resničnega tobaka in — zmernejših cen. Za tak dopust pa hvala lepa!« je dejal smeje, mi stisnil roko in odhitel s svojim nahrbtnikom na peron.

Resnično mi je bilo žal dobrega prijatelja, ki si je mesto obetajočega si razvedrila nakopal gotovo precej žalostnih vtisov s svojega svetovnovojnega božičnega dopusta.

Po svetu.

Pogajanja za mir.

Ves svet hrepeni po miru. Ljudje so utrujeni od grozot vojne. To se kaže po vseh državah; povsod je struja za mir

Lahne snežinke so naju obletavale, ko sva stopala proti domu. —

Tudi naslednje dni je bil prijatelj prepuščen samosvoji družbi. Še ponajveč sva se razgovarjala na večer pri takozvani »kavi« in časopisih.

Takrat mi je pripovedoval, kar je doživel čez dan važnega — zanj. Pozornost so mu zbujele celo ženske z dežele,

»Bog daj, mamka! Kaj bomo, kaj? Kar notri stopite!«

Slutil sem, za kaj gre, zato sem dejal, da greva i midva si »za vsak slučaj« ogledat in povprašat. A ko sva vstopila — ženice ni bilo! Slednjič se je zopet pojavila, topot ne več negotova, lahka in dobre volje — liki bi stopila iz spovednice. Tudi trgovec je bil vidno zadovoljen,

Tudi junak — v Ratečah pri škojji Loki. MATIJA AVGUSTIN, 70 letni starček, ki je že pred 8 leti izročil gospodarstvo svojemu sinu, v nadi, da bo na starost delal kolikor bi se mu poljubilo; pa mu je vojna prečrtala račun — nadomestovati mora oba sina in zeta, ker so v vojski, ter v družbi vnukov in vnukinj, sinah in poslov trdo držati ne samo vajeti konjske, temveč tudi vajeti treh gospodarstev. — Bog ga živi!

ki da so se ustavljale pred izložbenimi okni, ter konstatiral, da so bolje oblečene kakor nikdar pred vojsko. Mož iz strelskega jarka ni pomislil na kupčije in podpore, kakor marsikatera teh ne misli da-

kajti kar mimogrede je stisnil dobri ženici lepo ruto v — prazen »cekar«!

Prijatelj je razumel.

Silno so ga zanimali tudi zlatarski izdelki. Skoro povsod si jih je ogledoval

vedno močnejša. Tako je pri nas, tako je pri naših sovražnikih. Seveda gre pa s pogajanci za mir zelo po polzevo. V Brest-Litovskem sede sedaj zopet pri zeleni mizi naši in nasprotniki, pa se vse zdi, kakor da bi še tretjega čakali, ki bi jih rešil iz zadrege in približal, da bi mogli kaj doseči.

Dvojna težava je prav posebno, ki ovira, da ne morejo z mirovnimi pogajanci naprej. — V svojo čast moramo priznati, da je Avstrija pri tem najmanj kriva. Naši zastopniki so le v toliko prizadeti, kolikor se morajo, kakor mislijo, ozirati na svoje nemške zaveznike. — Nemčija bi vkljub temu, da je priznala Rusom načelo samoodločbe narodov, vendarle nekaj pokrajin na kak način pritegnila k sebi. Rusi in dotični narodi sami pa tega ne marajo. Zato se razgovori nadaljujejo, pogajanja pa zavlačujejo.

Druge težava, ki ovira pot do miru, so pa razmere na Ruskem. Tam pravzaprav ni sedaj nobenega gospodarja, ni pravega zastopnika, ki bi imel pooblastilo od vseh ruskih držav, ki sedaj lezejo na dan kakor gobe po dežju, pravico in polno moč, razgovarjati se o pogojih za mir. — Tako so dogovori z Ukrajinci že precej dozoreli; kar naenkrat so se pojavili zopet novi delavski in kmetski zastopniki Ukrajincev, ki pravijo, da se brez njih ne more z Ukrajinci napraviti mir. — Glede miru sta povedala svoje misli naš zunanji minister Černin in nemški kancler Hertling. O govoru našega ministra pravijo tudi nasprotniki, da bi se mogel vzeti za podlago, na kateri bi poizkusili z mirom, Hertlingov govor pa je manj spravljen. Sedaj bomo slišali govore iz Pariza, Rima, Londona in od Wilsona; najbrže pa bodo spomlad le še naprej gromeli topovi in se bo nadaljevalo prelivanje krvi, ako morda narodi sami ne bodo bolj odločno nastopili za mir.

Vojska.

Na laškem bojišču, posebno v bližini Asiago, so se bili hudi boji. Sovražniki so nagrmadili v teh postojankah silno močno topništvo, ki je vodijo Angleži in Francozi. Proti taki topniški premoči ne pomaga nobeno junaštvo, ker pokanje gre toliko časa, da docela razbije stališče nasprotnikovo, ki se mora umakniti. Tako so morali naši prepustiti sovražniku dve važni utrdbi: Monte de Val bella in Col

del Rosso. — Tudi ob Piave so vedno manjši boji. Čim bolj se bliža pomlad, na tem hujše boje se bo treba pripraviti, ako se ne doseže kako sporazumljenje. —

Na Balkanu ni nobenih važnih vojnih dogodkov. Zdi se, da so Lah iz Albanije in njih zavezniki od Soluna večinoma z vsemi armadami odšli na druga bojišča.

Novo pa je, da so se precej hudo spopadli ruski in rumunski vojaki. Eni mislijo, da gre za Besarabijo, ki bi jo Rumuni radi nazaj dobili; najbrže pa bo samo vprašanje o preživljanju in oskrbo-

Angleški zdravniki cepijo zamorskim vojakom kože.

vanju armad z orožjem in strelivom, ki se rešuje med Romunci in Rusi.

Rumuni so v težkih razmerah; večina jih je zdaj vojakov na Ruskem, kjer vlada premirje z nasprotniki, Rumuni pa drže z entento, a so, ker so na Ruskem nekako prisiljeni, tudi priznali to premirje. Kralj se baje zato zelo slabo počuti in bi se najrajši Rusom priporočil in odšel iz Rusije.

Amerika se pripravlja z vsemi silami, da, kolikor pri svoji oddaljenosti more, podpira naše nasprotnike, posebno z živežem in vojnim orožjem. Japonci se z mrzlično naglostjo oborožujejo; ob koncu vojne hočejo biti pripravljene s svojimi armadami, da kar mogoče veliko koristi dosežejo pri sklepanju miru. Kakor se zdi, bo Ruska na vzhodu morala zelo drago plačati podporo od strani Japoncev in Kitajcev.

Državni dolgovi v Avstriji

znašajo približno 72 milijard. Pred vojno jih je bilo 13 milijard; torej jih imamo sedaj že petkrat toliko. — Vzemimo, da ta dolg obrestujemo po 6%, tedaj bomo samo za obresti teh dolgov vsako leto potrebovali 4335 milijonov; torej več kakor dosedaj vse državne potrebščine. Pred vojno so znašale od dolga letne obresti 489 milijonov. Poleg tega bomo pa imeli vsakoletnih rednih državnih stroškov vsaj tri milijarde, torej skupnih letnih stroškov z obrestmi 73 milijard. Pred vojno je prišlo na vsako glavo dolga 445 kron, sedaj pa, vsled vojne, 2475 kron. — V teh številkah se kaže vsa groza svetovne vojne, kaže se pa tudi podoba, kakšni bodo časi v gospodarskem oziru tudi po sklenjenem miru. —

Odkod se bo ta denar vzel, da bomo vsako leto vse to poplačali? — Splošno sodijo, da bo treba vsakemu državljanu oddati državi del zasebnega premoženja. — Na Angleškem, kjer je država zelo bogata, plačujejo med vojno tisti, ki vsled vojne bogate, davka 70 od 100. Ako torej zasluži 1000 K, plača davka 700 K, njemu ostane 300 K. — Pri nas v Avstriji, ki ni bogata država, pa samo govore, da naj visoke davke plačujejo oni, ki v vojni bogate, v resnici pa še ni prišlo do pravih sklepov, ker je tudi med bogatimi resničen pregovor, vrana vrani ne izkljuje oči. — Zato bodo v prvi vrsti po vojni dolžni večji del svojih dobičkov plačevati v obliki oddaje premoženja oni, ki so med vojno obogateli. So ljudje v državi, ki so milijarde zaslužili. Toda kdo ve, ali bomo prišli pri nas kdaj do take pravične razdelitve davkov? Seveda bo moral tudi vsakdo drugi pomagati državi pri odplačevanju državnega dolga.

Razno.

Kraljiček in medved.

(Pravljica po Grimmu.)

Poleti je bilo in vroče. Medved in volk sta se izprehajala po gozdu; medved je začul lepo petje nekega ptiča in dejal: »Brat volk, kakšen ptič je to, ki tako lepo poje?« — »To je kralj med ptiči,« je rekel volk; »pred njim se morava pokloniti,« bil pa je to stržek

Parada sester ameriškega Rdečega križa v Novem Jorku. 20.000 sester Rdečega križa, ki so se bile izveščale za to službo, koraka skozi Novi Jork pred odhodom na razna evropska bojišča. Tako skrbi Amerika za - entento!

ali kraljič. — »Če je to kralj,« nadaljuje medved, »bi pa jaz rad videl njegovo hišo, zato dej in pelji me tjakaj.« »To ni kar tako,« ga zavrne volk, »kakor bi kdo mislil; treba je počakati, da pride kraljica.« — Kmalu je priletela kraljica, ki je imela pičo v kljunu, in kraljič tudi, ki sta pitala mladičke. — Medved bi bil šel najrajši takoj za njima, pa volk ga je pocukal za kocine, rekoč: »Nikar ne sili naprej, treba počakati, da kraljiček in kraljica odletita.« — Prav na muho sta še enkrat vzela luknjico, kjer je bilo gnezdo, in odšla nazaj.

Medvedu pa žilica ni dala miru, hotel je videti kraljev grad, naj velja, kar hoče; zato je zopet odšel in prišel do gnezda. — Stara dva sta res že prej odletela, zato je medved pogledal v luknjico in zagledal je

vesu, kjer so se pod njim zbirali sovražni vojskovodje.

Spredaj stopi medved in pokliče lisjak: »Ti si menda med nami najbolj zvit; zato boš ti naš general v sedanji vojni.« »Prav,« reče lisjak, »pa kakih znamenj se bomo držali?« — Nihče ne ve kaj reči. Tedaj reče lisjak: »Imam lep kosmat dolg rep; če držim rep kvišku, naj bo to znamenje; da gre vojna dobro; ako pa rep pobesim, potem pa bežite, kolikor morete.« — Komar na listu je to slišal in zadovoljen o vsem poročal kraljiču.

Ko se je dan bitke zaznal, prihrumele so živali, da se je kar zemlja tresla; ravnotako je po zraku šumelo samih ptičev in mrčesa. Kraljiček pošlje sršene, da prvi napadejo, in sicer naj predvsem opikajo generala pod mogočno kvišku štrlečim repom. Ko lis-

Zmes.

To je res. Učitelj vpraša: »Kdo je vrgel kamen na Goljata? Peter Mihlov povej!« — Peter vstane in se cmeri: »Jaz nisem bil, gospod učitelj, lahko pregledate moje žepe, lahko vprašate vso šolo, jaz ne lučam več kamenja.«

Ravno narobe. Knez majhne dežele je bil velik zapravljivec, pomagal si je s povišanjem davkov do dohodkov. Ko je bil nekoč razpisal nove davke, je srečal v gozdu kmeta in se začel razgovarjati z njim. Med drugim ga je vprašal, kaj misli o novih davkih. Kmet ni poznal kneza, povedal mu je: »Meni se to zdi, kakor da bi obrnil zgodbo trpljenja našega Gospoda. Poglejte, tam je trpel eden za vse, tukaj pa trpimo vsi za enega.«

Straža ob Soči.

pet ali šest mladih, ki so ležali na mahu. »To je torej kraljev grad!« vzklikne medved, »no to je pa prava revščina. To niso kraljiči, pač pa uzmoviči.« — Ko pa so to mladički slišali, so se zelo razsrdili in kričali: »Ne, mi nismo uzmoviči, naši stari so pošteni in nikdo jim brez kazni ne sme očitati nepoštenja. Zato je treba z medvedom obračunati.«

Medved in volk sta se precej zamišljena vrnila v svojo luknjo. — Mladiči-kraljiči pa so cvrčali in kričali in ko sta jim stara prinesla v kljunčkih piče, so vpili: »Ne maramo za nobeno jed, in četudi lakote poginemo, dokler ne doženete, da nismo uzmoviči, kakor sta nam to očitala medved in volk.« — »Mladički, le mirni bodite, to jima bomo že dokazali.« — In poletel je s kraljico vred pred medvedovo luknjo in kričal: »Ti godrnjač stari, kaj si zmerjal naše mladiče? To je krivica, ki jo more le krvava vojska zbrisati.«

Tako so kraljiči medvedu napovedali vojno; hitro sta volk in medved zbrala jelene, srne, zajce, lisice in sploh vse, kar po štirih leze in gre. Kraljič pa je zbral vojsko v zraku, vse zrakoplovce je zbral krog sebe, velike in male, vse ptiče, pa tudi komarje, ose, sršene, muhe, čebele, vse je moralo v vojno. Ko so bile vojne čete že vse zbrane, je poslal kraljiček ogleduha, da poizvedo, kako in kaj je s sovražnikom in kdo je njegov general. Komar je bil med vsemi najbolj poln zvičaj, šumel je po gozdu, kjer se je zbiral sovražnik; vsedel se je na list na dre-

jaka piči prvi sršen, se otrese, pa vendar vzdrži in ne omahne z repom, pri drugem piku je rep že omahoval, pri tretjem pa hipno omahnil; lisjak ga je stisnil med noge. Ko so druge živali opazile to dogovorjeno znamenje, tedaj so mislile, da je vse izgubljeno; bežale so, kar so mogle, v svoja skrivališča in luknje, ptiči pa so ponosno letali po zraku in se veselili svoje zmage.

Tedaj pa je kraljiček s kraljico prihitel k mladim, rekoč: »Jejte in veselite se, zmaga je naša!« »Ne bomo jedli poprej, dokler ne pride medved in ne prekličje svojih besed.« — To kraljiček naznani medvedu, ki je premagán seveda moral priti pred gnezdo in preklicati vse, kar je poprej slabega govoril o kraljičih. — Tako si je družina kraljičev priborila zopet svoje pravo ime.

Mojstrsko delo zlatarske obrti.

Ta oklep je nosil francoski kralj Franc I. v bojih proti Habsburžanu cesarju Karlu V. (Oklep je v zbirki brambnega muzeja v Parizu.)

Razširjajte naš list.

— Prjatu, vaša ruska gospoda je pa' menda še iz babilonske dobe.
— Kaj hočeš s tem reči?
— Ker ne morejo dograditi litovskega miru.

Framydol	je sredstvo, ki pomlaja rast las tako, da rdeči, svetli in osiveli lasje ter brada dobijo trajno temno barvo. — 1 steklenica s poštnino K 2.70.	
Rydyol	je rožna voda, ki naredi blede lica nežno rdeča. Učinkuje čudovito. — 1 steklenica s poštno K 2.45 (povzetje 55 vin. ved.)	
Naroca se pri: IVAN GROLIČ, drogerija pri angelu, BRNO št. 365, Moravsko.		

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna v Ljubljani
Odgovorni urednik Josip Klovár.